

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE FILOSOFIE**

**Gadamer și moștenirea hegeliană
REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT**

**Conducător de doctorat:
Prof. univ. dr. Codoban Aurel**

**Student-doctorand:
Crișan Anton**

2017

Cuprins

Introducere.....	4
Capitolul 1. Raportul lui Gadamer cu hegelianismul secolului al XX-lea.....	10
1.1 Hegelianismul ca tradiție intelectuală: apropierea selectivă ca procedeu hermeneutic.....	10
1.2 Interpretarea ca exonerare.....	15
1.3 Heidegger și istoria metafizicii.....	20
1.4 Heidegger, Gadamer, istoria metafizicii și idealismul german.....	33
Capitolul 2. Filosofia lui Hegel de la Heidegger la Gadamer.....	50
2.1 Receptarea lui Hegel de către Heidegger.....	50
2.2 Gadamer despre relația Heidegger-Hegel.....	61
2.3 Das Erbe Hegels.....	72
2.4 Speculativul clasic și speculativul hegelian.....	82
Capitolul 3. Sarcina proprie unei hermeneutici filosofice la Hegel și Gadamer.....	105
3.1 Tânărului Heidegger și imboldul unei turnuri filosofice a hermeneuticii.....	105
3.2 Iluminism și contra-iluminism în hermeneutica filosofică.....	120
3.3 Hegel vs. Schleiermacher: integrare vs. reconstruire.....	130
Capitolul 4. Problema experienței hermeneutice la Hegel și Gadamer.....	140
4.1 Delimitarea noțiunii de experiență hermeneutică.....	140
4.2 Logica speculativă și limba ca mediu al experienței hermeneutice.....	147
4.3 Centrul limbii și structura sa speculativă.....	165
Concluzii.....	183
Bibliografie.....	188
Bibliografie principală.....	188
Bibliografie secundară.....	192

Cuvinte-cheie

hermeneutică filosofică, filosofie speculativă, Hegel, apropiere selectivă, Heidegger, experiență hermeneutică, sarcină proprie unei hermeneutici filosofice, istoricitate, lingualitate, dialectică, hermeneutică a facticității, centrul limbii, orizont, Gadamer, Platon, interpretare psihologică, idealism german, hegelianism

Sinteza părților principale ale tezei de doctorat

Cercetarea concretizată prin lucrarea doctorală intitulată, *Gadamer și moștenirea hegeliană*, dorește să contribuie la remedierea unei insuficiențe ce poate fi remarcată în câmpul investigațiilor dedicate gândirii filosofice a lui Hans-Georg Gadamer. Carența exegetică supusă discuției se referă la clarificarea importanței lui Hegel pentru proiectul intelectual asumat și derulat de către autorul lui *Adevăr și metodă*, și anume acela de edificare a unei hermeneutici filosofice. Identificarea unui neajuns în perimetrul studiilor consacrate lui Gadamer nu caută să acrediteze ideea că relația dintre acesta din urmă și Hegel ar constitui un obiect de studiu neglijat în totalitate.

Ipoteza de lucru a prezentei lucrări are în vedere situația curentă a cercetărilor în domeniu și caută să contribuie la extinderea rezultatelor dobândite până în acest moment. În cadrul șantierului de cercetare aferent tematicii enunțate mai sus se poate constata existența a două categorii de abordări. Asistăm, pe de o parte, la încercări exegetice menite să evalueze pretențiile hermeneutice pe care Gadamer le formulează în cadrul studiilor consacrate filosofiei hegeliene. Pe de altă parte, se mai pot observa și eforturi interpretative depuse în vederea degajării unor componente hegeliene care se presupune că au fost asimilate în hermeneutica filosofică.

Având în vedere această stare de fapt, scopul lucrării de față devine reunirea celor două activități exegetice în vederea completării imaginii de care dispunem în prezent cu privire la relevanța lui Hegel pentru gândirea lui Gadamer. Cu alte cuvinte, ne propunem reconstituirea scenariului în baza căruia angajamentul hermeneutic față de Hegel a generat premisele care au făcut posibilă integrarea unor piese hegeliene în cadrul proiectului filosofic al articulării hermeneuticii filosofice.

Întrebările fundamentale care dirijează cercetarea de față, ar putea fi formulate astfel: „Cum anume arată, în ochii lui Gadamer filosofia hegeliană, astfel încât, ea să se preteze unei aproprieri în contextul unei problematice hermeneutice?”, „Care sunt instrumentele interpretative ce îi facilitează filosofului german transformarea filosofiei speculative în ceva compatibil cu un context hermeneutic?”, „Ce poziție adoptă, autorul lui *Adevăr și metodă*, față de alte încercări de asimilare a filosofiei hegeliene?”. Altfel spus, într-o primă instanță, avem în vedere degajarea profilului filosofic al gânditorului Hegel, în felul în care acesta reiese din studiile elaborate de către Gadamer și care permite asimilarea moștenirii hegeliene în hermeneutica filosofică. Într-un al doilea pas, vom prezenta modalitatea prin care filosofia speculativă rezultată din această prelucrare hermeneutică prealabilă devine operațională în cadrul hermeneuticii filosofice.

Pornind de la constatarea potrivit căreia, posteritatea lui Hegel înregistrează un număr însemnat de căi de receptare și apropiere, am fost nevoiți să investigăm, **în primul capitol al lucrării**, locul lui Gadamer în ceea ce poate fi intitulat drept tradiția filosofică a hegelianismului. În ciuda diversității curentelor intelectuale care se regăsesc sub auspiciile unui filon hegelian, putem distinge două tipuri de atitudini generale care determină tradiția intelectuală hegeliană, în speță, conservatorismul și reformismul. Există așadar, pe de o parte, o primă categorie de gânditori care s-au rezumat doar la apologia și clarificarea ideilor emise de către Hegel, în conformitate cu ceea ce ei percepeau ca fiind versiunea ortodoxă a sistemului speculativ. Pe de altă parte, există o a doua categorie de gânditori, și anume aceia care au propus abordări revizioniste ale sistemului hegelian privilegiind anumiți constituenți ai acestuia în detrimentul altora. De regulă, tabăra reformiștilor caută să recupereze ceea ce pentru ei constituie esența filosofiei hegeliene, contribuția decisivă a gândirii lui Hegel, elementul care îl face pe acesta relevant contextului propriei întreprinderi filosofice. Ca atare, putem spune că hegelianismul este acea tradiție intelectuală a cărei desfășurare istorică presupune un flux de receptări, apropieri productive și transformări critice ale unor aspecte, centrale sau periferice, ale sistemului filosofic hegelian.

Am identificat în consecință ca mijloc specific de receptare, procedeul hermeneutic al apropierii selective. Structura acestui mecanism rezidă în desfășurarea unei dinamici a apropierii și a distanțării simultane. Calificativul *selectiv*, aplicat în acest context, trebuie înțeles într-un dublu sens, pe de o parte, ca denotând parțialitatea demersului apropiativ, iar, pe de altă parte, ca desemnând aspectul intenționat și motivat al acestuia. Un exemplu elocvent în acest sens îl constituie atenția sporită de acordată *Fenomenologiei spiritului*, față de *Știința logicii*. În ceea ce privește concepte hegeliene de mare notorietate putem reține noțiunile de *Aufhebung* sau *Annerkenung*. Dintre secțiunile de text care au făcut obiectul unor spectaculoase preluări trebuie menționat celebrul capitol referitor la dialectica stăpân/servitor din *Fenomenologia spiritului*. Prin urmare o dată ce o mișcare de idei sau un autor reclamă o filieră hegeliană, o reconsiderare a filosofiei hegeliene înseși este automat prezentată. În același fel distanțarea critică trebuie livreză un eșantion bine delimitat de neajunsuri pe care să-l poată, mai apoi, imputa filosofiei hegeliene.

Gadamer se situează în opinia noastră în tabăra reformiștilor iar textele sale revelă procedeul hermeneutic al apropierii selective. Dinamica apropiere/distanțare este prezentă în mai toate studiile dedicate filosofiei hegeliene. Elementul principal pe care Gadamer caută să-l recupereze prin intermediul analizelor sale este dialectica speculativă hegeliană. Reproșul principal pe care autorul lui *Adevăr și metodă* îl aduce lui Hegel ține de concepția acestuia din urmă cu privire la reflexivitatea conștiinței, adică ceea ce Gadamer, pe urmele maestrului său Martin Heidegger, numește drept primat

al conștiinței de sine. Ceea ce este favorabil în Hegel provine pe filiera moștenirii grecești recuperate în gândirea sa. Ceea ce trebuie să i se reproșeze lui Hegel ține de preeminența conceptelor moderne de subiect și de metodă, noțiuni pe care Gadamer le identifică ca fiind prezente la nivelul articulațiilor fundamentale ale filosofiei hegeliene. Recuperarea mărcii esențiale a dialecticii hegeliene, în speță speculativul, are loc așadar în virtutea afinității dintre aceasta și predecesorul ei antic.

Imaginea unui „Hegel personalizat și dialogic”, așa cum îl numește Gadamer, se conturează în cadrul dialogului pe care acesta îl poartă cu tradiția de receptare a filosofiei hegeliene și în special cu figura cea mai proeminentă a acestei tradiții, și anume Martin Heidegger. Degajarea profilului filosofic al lui Hegel pe care Gadamer îl obține în urma unei îndelungate dispute cu Heidegger este sarcina **capitolului al II-lea**. Înainte de realizarea efectivă a acestui demers am fost mai întâi nevoiți să examinăm raportul pe care Heidegger însuși l-a avut cu Hegel. În acest sens am luat mai întâi în calcul contextul tematic mai larg în care autorul lui *Ființă și timp* receptează filosofia speculativă. Astfel am analizat locul pe care Heidegger îl atribuie idealismului german în cadrul istoriei metafizicii, interpretările pe care acesta le aduce textelor celorlalți reprezentanți ai filosofiei clasice germane Fichte și Schelling, raportul acestora cu gândirea lui Kant și în cele din urmă perspectiva kantiană pe care Heidegger însuși o adoptă atunci când se referă la filozofii idealști.

Raportul lui Heidegger cu Hegel se întinde pe întreaga perioadă a parcursului său intelectual, Hegel fiind de altfel interlocutorul cel mai prezent în textele heideggeriene. Putem identifica patru perioade și patru atitudini aferente. Prima etapă presupune o critică a concepției hegeliene asupra timpului în prelegerile de la Marburg și în paragraful 82 din *Ființă și timp*. Atitudinea lui Heidegger, de-a lungul acestei perioade, este una profund nefavorabilă filosofiei speculative, distingându-se printr-un refuz categoric al manierei hegeliene de filosofare. A doua etapă, este aceea a încercărilor interpretative asupra *Fenomenologia spiritului*. Mai întâi, analiza secțiunilor A (Conștiința) și B (Conștiința de sine) ale *Fenomenologiei spiritului*, în contextul prelegerilor de la Freiburg, ținute în semestrul de iarnă al anului universitar 1930/1931, și apoi eseul intitulat *Hegels Begriff der Erfahrung*, un comentariu consacrat *Introducerii* aceluiași *magnum opus* hegelian, redactat în perioada 1942-1943. Aici, Heidegger încearcă o redimensionare a filosofiei lui Hegel, una prin care aceasta să devină compatibilă cu propria sa gândire. A treia perioadă este aceea a prelegerii *Die ontoteologische Verfassung der Metaphysik*, și a textului *Identität und Differenz*, ambele din anul 1957. În ceea ce această ultimă perioadă atitudinea adoptată de către Heidegger este una de distanțare ce este în același timp, o apropiere, iar relația pe care Heidegger o întreține cu filosofia hegeliană atinge astfel forma sa finală.

Gadamer va căuta să-l recupereze pe Hegel mai întâi arătând felul în care Heidegger însuși se situează mult mai aproape de Hegel decât ar părea la o primă vedere și mai apoi prin identificarea unor ambiguități în interpretările pe care autorul lui *Ființă și timp* le aduce lui Hegel. Aceste ambiguități devin temelia de la care Gadamer însuși va pleca în demersul său de reluare a gestului filosofic hegelian. Principala chestiune este relația lui Hegel cu originea problematică a filosofiei și anume, metafizica platoniciană. Astfel capitolul se încheie cu expunerea speculativului hegelian și a veleităților sale hermeneutice. Speculativul desemnează pentru Hegel gândirea care se pune pe sine ca obiect, în speță gândirea reflexivă, gândirea ce este conștientă de propria reflexivitate. La nivelul acestei gândiri reflexive Hegel așează un tip special de mediere. Structura acestei mijlociri, medierea cu sine a conținutului nemijlocit al gândirii, ce va deveni esențială în context hermeneutic.

Angajamentul față de speculativul hegelian îi facilitează lui Gadamer precizarea a două componente fundamentale ale hermeneuticii filosofice, noțiunea de sarcină proprie unei hermeneutici filosofice și conceptul de experiență hermeneutică. Prima dintre acestea face obiectul **capitolului al III-lea**. Dacă sarcina hermeneuticii filosofice, se construiește în jurul istoricității fundamentale a ființării umane și a relevanței tradiție pentru orice act comprehensiv, atunci speculativul hegelian poate deveni vehiculul ideal în vederea restaurării relevanței tradiției pentru prezent.

Pledând în favoarea finitudinii ineludabile a omului și a istoricității sale fundamentale, Gadamer reia conștient și asumat „hermeneutica facticității” elaborată de către tânărul Heidegger. Impactul hermeneutic al întregii gândiri heideggeriene precum și raportarea lui Gadamer la toate acestea asigură debutul acestui al treilea capitol. Natura proporțională a *Dasein*-ului factic heideggerian este orientat către viitor și către posibilități neactualizate ale ființării noastre. Gadamer însă caută posibilitatea survenirii înțelegerii în angajamentul față de trecutul istoric. Comprehensiunea este integrarea în procesul continuu de producere de sens care este tradiția. Însă tradiția a fost dislocată din registrul normativității de către principiul iluminist al suveranității rațiunii. Modernitatea filosofică de inspirație carteziană care vede adevărul ca certitudine și cunoașterea ca metodă determină structurile conceptuale ale iluminismului. Aici am arătat felul în care Gadamer preia această idee de la Heidegger. Tradiția este văzută mai degrabă drept un repertoriu de prejudecăți nefaste ce stau în calea exercitării corecte a rațiunii anistorice. Gadamer caută recuperarea de sens a tradiției prin examinarea a ceea ce el numește prejudecata în prejudecății în general. Hermeneutica filosofică manifestă, însă, o atitudine ambivalentă față de moștenirea iluministă. Pe de o parte Gadamer, păstrează dimensiunea critică a rațiunii însă pe de altă parte caută să o reconcilieze cu istoricitatea primordială a ființării umane. În vederea îndeplinirii acestei sarcini Gadamer găsește în Hegel tovarășul de drum cel mai de nădejde.

Sarcina pe care Hegel a vizat-o pentru propria sa filosofie a istorie, anume aceea a medierii reflexive dintre istorie și viața prezentă, devine paradigma în care și hermeneutica filosofică va căuta să-și precizeze sarcina. Acest capitol arată modul în care Gadamer opune modelul hegelian al sarcinii hermeneutice a variantei concurente propuse de către Schleiermacher. Acesta este încă tributari subiectivismului modern și influenței doctrinei iluministe ceea ce îl va face să construiască un model hermeneutic pe care Gadamer îl denușește reconstruire. Acesta presupune refacerea contextului original în care o operă a avut de pe pozițiile unei neutralități imperturbabile. Deși nu neagă importanța și relevanța unui asemenea demers Gadamer va prefera medierea gânditoare dintre istorie și prezent. Acest model hermeneutic denumit integrare este construit în baza atributelor speculativului hegelian.

În fine, **capitolul al IV-lea** investighează importanța speculativului hegelian problema experienței hermeneutice. Principalul resort al acesteia ține de constituirea lingvistică a experienței specific umane a lumii. Această caracteristică provine din chiar modul de formare a limbii și anume prin înmagazinarea experienței umane a lumii. Toate acestea au loc în virtutea rolului de mediator pe care limba îl joacă. Dialectica speculativă devine decisivă în precizarea noțiunii de „centru al limbii”, conceptul angajat de către Gadamer pentru a descrie cele discutate mai sus.

Limba reprezintă intermediarul prin excelență, ea mijlocește relația noastră cu lumea și, cu noi înșine. Limba poate efectua toate acestea în baza dimensiunii sale speculative. Hegel este cel care demonstrează acest lucru într-un mod magistral. Experiența hermeneutică se desfășoară potrivit structurii „ceva se petrece” întemeindu-se astfel pe pe „modalitatea de efectuare a limbii”, ceea ce permite ca între noi și tradiție să poată avea loc un dialog.

Acest „ceva care se petrece” nu vizează accesul nostru la un intelect infinit văzut ca depozitar tradiției. Interpretul nu este protagonistul survenirii ce rezidă în descoperirea metodică a lucrului avut în vedere. Nu este o vorba despre depășirea unui obstacol în vederea obținerii unei poziții mai avantajoase. Survenirea nu este prerogativul vreunui subiect conștient, „lucrarea noastră asupra lucrului”, ci acțiunea lucrului însuși, „lucrarea lucrului însuși”. Avem aici o contrapondere conceptul modern de metodă. Prestigiul nejustificat de care se bucură acest concept în filosofia modernă este premisa de la care pornesc cercetările hermeneutice gadameriene.

Pin apelul său la conceptul grecesc de metodă Hegel, este primul gânditor care chestionează această situație. Hegel a criticat prin intermediul conceptului reflexiei exterioare idealul metodic care presupune cercetarea unui lucru ca activitate străină lucrului respectiv. Hegel nu neagă caracterul de travaliu al cunoașterii filosofice, a rămâne o „strădanie a conceptului”. Cercetare trebuie însă să evite asaltul arbitrar ghidat în mod exclusiv de propriile noastre concepte. Din nou, Hegel nu susține faptul că evoluția lucrului se petrece independent de actelor noastre intelectuale. Mai degrabă aceasta redă

autodesfășurarea gândului către totalitatea sistematică a adevărului. Experiența hermeneutică gândită dinspre centrul limbii ca lucrare a lucrului însuși împrumută structura dialecticii hegeliene a conceptului.

Toate sunt discutate de către Hegel în cadrul analizei făcute propoziției speculative. Această analiză ține de ceea ce Hegel numește drept fluidizarea categoriilor rigide ale intelectului, infuzarea lor cu spirit. Acestea încetează în a mai surprinde realitatea în opoziție față de conștiința de sine și dezvăluie spiritul ca fiind adevărul adecvat al filosofiei moderne. Astfel, propoziția filosofică în calitate de judecată alături unui anumit concept subiectiv un anumit predicat în virtutea formei sale exterioare. În ceea ce privește forma sa esențială, propoziția filosofică nu admite trecerea de la un concept subiectiv la un alt concept pus în legătură cu acesta, ci în ea se exprimă sub forma predicatului tocmai adevărul subiectului. Spre exemplu, propoziția „Dumnezeu e Unul” nu afirmă că faptul de a fi Unu, este un atribut al lui Dumnezeu. Ceea ce propoziția afirmă, în fapt, este aceea că ține de esența lui Dumnezeu ca El să fie unitatea. În cadrul propoziției filosofice nu are loc determinarea subiectului ca fiind un anumit lucru sau un altul. Gândirea comprehensivă operează o mișcare cu totul specială specială. Ea începe cu subiectul și presupune că acesta ar rămâne ca fundament fix, însă, de vreme ce predicatul este, mai degrabă substanță, gândirea înțelegătoare dezvăluie felul în care subiectul a trecut în predicat fiind suprimat.

În încheiere am încercat să arătăm felul în care ceea ce deschisă de către Gadamer în recuperarea filosofiei speculative hegeliene poate reprezenta un exemplu paradigmatic pentru orice încercare viitoare ce își propune un lucru similar.

Bibliografie

Bibliografie principală

Aristotel 1999 – Aristotel, *Metafizica*, Editura IRI, București

Hegel 1962 – G.W.F. Hegel, *Enciclopedia Științelor filosofice*, Partea I, *Logica*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București.

Hegel 1963 – G.W.F. Hegel, *Prelegeri de istorie a filosofiei*, Volumul I, Editura Academiei Republicii Populare Române, București

Hegel 1964 – G.W.F. Hegel, *Prelegeri de istorie a filosofiei*, Volumul II, Editura Academiei Republicii Populare Române, București

Hegel 1966 – G.W.F. Hegel, *Știința logicii*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București

Hegel 1967 – G.W.F. Hegel, *Studii filozofice*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București

Hegel 1971 – G.W.F. Hegel, *Enciclopedia Științelor filosofice*, Partea a II- a, *Filosofia naturii*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București.

Hegel 2000 – G.W.F. Hegel, *Fenomenologia spiritului*, Editura IRI, București.

Heidegger 1976 – Martin Heidegger, *Logik, Die Frage nach der Wahrheit*, Gesamtausgabe, Band 21, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main.

Heidegger 1977a – Martin Heidegger, *Holzwege*, Gesamtausgabe, Band 5, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main

Heidegger 1977b – Martin Heidegger, *Phänomenologische Interpretation von Kants Kritik der Reinen Vernunft*, Gesamtausgabe, Band 25, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main

Heidegger 1978 – Martin Heidegger, *Frühe Schriften*, Gesamtausgabe, Band 1, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main

Heidegger 1982 – Martin Heidegger, *Vom Wesen der menschlichen Freiheit. Einleitung in die Philosophie*, Gesamtausgabe, Band 31, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main

Heidegger 1984 – Martin Heidegger, *Die Frage nach dem Ding. Zu Kants Lehre von den transzendenten Grundsätzen* Gesamtausgabe, Band 41, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main

Heidegger 1986 – Martin Heidegger, *Seminare*, Gesamtausgabe, Band 15, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main

- Heidegger 1988a – Martin Heidegger, *Schelling: Vom Wesen der menschlichen Freiheit (1809)* Band 42, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main
- Heidegger 1988b – Martin Heidegger, *Hegel și grecii, în Repere pe drumul gândirii*, Editura Politică, București
- Heidegger 1989a – Martin Heidegger, *Nietzsches Lehre vom Willen zur Macht als Erkenntnis*, Gesamtausgabe, Band 47, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main
- Heidegger 1989b – Martin Heidegger, *Beiträge zur Philosophie (Von Ereignis)*, Gesamtausgabe, Band 65, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main
- Heidegger 1991 – Martin Heidegger, *Kant und das Problem der Metaphysic*, Gesamtausgabe, Band 3, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main
- Heidegger 1993 – Martin Heidegger, *Hegel*, Gesamtausgabe, Band 68, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main
- Heidegger 1997a – Martin Heidegger, *Der Deutsche Idealismus (Fichte, Schelling, Hegel) und die Philosophische Problemlage der Gegenwart*, Gesamtausgabe, Band 28, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main
- Heidegger 1997b – Martin Heidegger, *Phänomenologie des Geistes*, Gesamtausgabe, Band 32, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main
- Heidegger 1998 – Martin Heidegger, *Timpul imaginii lumii*, Paideia, București
- Heidegger 2006a – Martin Heidegger, *Ființă și timp*, Humanitas, București
- Heidegger 2006b – Martin Heidegger, *Identität und Differenz*, Gesamtausgabe, Band 11, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main
- Heidegger 2011 – Martin Heidegger, *Seminare Hegel-Schelling*, Gesamtausgabe, Band 86, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main
- Gadamer 1987a – Hans-Georg Gadamer, *Hegel und die antike Dialektik*, Gesammelte Werke, Band 3, *Neuere Philosophie I, Hegel – Husserl – Heidegger*, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen
- Gadamer 1987b – Hans-Georg Gadamer, *Die verkehrte Welt*, Gesammelte Werke, Band 3, *Neuere Philosophie I, Hegel – Husserl – Heidegger*, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen
- Gadamer 1987c – Hans-Georg Gadamer, *Die Dialektik des Selbstbewußtseins*, Gesammelte Werke, Band 3, *Neuere Philosophie I, Hegel – Husserl – Heidegger*, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen
- Gadamer 1987d – Hans-Georg Gadamer, *Die Idee der Hegelschen Logik*, Gesammelte Werke, Band 3, *Neuere Philosophie I, Hegel – Husserl – Heidegger*, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen.
- Gadamer 1987e – Hans-Georg Gadamer, *Hegel und Heidegger*, Gesammelte Werke, Band 3, *Neuere Philosophie I, Hegel – Husserl – Heidegger*, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen
- Gadamer 1987f –

- Hans-Georg Gadamer, *Hegel und der geschichtliche Geist*, Gesammelte Werke, Band 4, *Neuere Philosophie II, Probleme-Gestalten*, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen
- Gadamer 1987g – Hans-Georg Gadamer, *Hegel und die Heidelberger Romantik*, Gesammelte Werke, Band 4, *Neuere Philosophie II, Probleme-Gestalten*, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen
- Gadamer 1987h – Hans-Georg Gadamer, *Das Erbe Hegels*, Gesammelte Werke, Band 4, *Neuere Philosophie II, Probleme-Gestalten*, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen
- Gadamer 1991 – Hans-Georg Gadamer, *Hegel und Heraklit*, in Gesammelte Werke, Band 7, *Griechische Philosophie III*, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tübingen
- Gadamer 2001a – Hans-Georg Gadamer, *Adevăr și metodă*, vol. I, Teora, București.
- Gadamer 2001b – Hans-Georg Gadamer, *Adevăr și metodă*, vol. II, Teora, București.
- Gadamer 2002 – Hans-Georg Gadamer *Die Lektion des Jahrhunderts, Ein Interview von Riccardo Dottori*, Lit Verlag, Münster.
- Kant 1981 – Immanuel Kant, *Critica facultății de judecare*, Editura Științifică și Enciclopedică, București
- Kant 2009 – Immanuel Kant, *Critica rațiunii pure*, Univers Enciclopedic Gold, București
- Schleiermacher 2001 – F.D.E. Schleiermacher, *Hermeneutica*, Polirom, Iași

Bibliografie secundară

- Adkins 2007 – Brent Adkins, *Death and Desire in Hegel, Heidegger and Deleuze*, Edinburgh University Press, Edinburgh
- Adkins 2014 – Brent Adkins, *Hegel and French Post-structuralism* in Michael Baur, (ed.), *G.W.F. Hegel, Key Concepts*, Routledge, London and New York
- Arndt 2003 – Andreas Arndt, *Schleiermachers Hermeneutik im Horizont Gadamer*, Mirko Wischke, Michael Hofer, (ed.), *Gadamer verstehen/Understanding Gadamer*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt
- Baugh 2003 – Bruce Baugh, *French Hegel. From Surrealism to Postmodernism*, Routledge, London and New York
- Baugh 2007 – Bruce Baugh, *The Hegelian Legacy*, Constantin V. Boundas, (ed.), *The Edinburgh Companion to Twentieth-Century Philosophies*, Edinburgh University Press, Edinburgh
- Baur 2014 – Michael Baur, *Hegel and Hermeneutics*, in Michael Baur, (ed.), *G.W.F. Hegel, Key Concepts*, Routledge, London and New York
- Barnett 1998 – Stuart Barnett, (ed.), *Hegel after Derrida*, Routledge, London and New York
- Beierwaltes 2004 – Werner Beierwaltes, *Platonismus und Idealismus*, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main
- Bencivenga 2000 – Ermanno Bencivenga, *Hegels Dialectical Logic*, Oxford University Press, Oxford
- Bickmann 2003 – Claudia Bickmann, *Der Geist-Begriff im Platonismus und Idealismus: Hegels systemtragendes Prinzip jenseits von Subjektivität und Objektivität*, in Burkhard Mojsisch, Orrin F. Summerell, (ed.), *Platonismus im Idealismus, Die platonische Tradition in der klassischen deutschen Philosophie*, K.G. Saur Verlag, Munich
- Butler 1987 – Judith P. Butler, *Subjects of Desire. Hegelian Reflections in Twentieth Century France*, Columbia University Press, New York
- Bondor 2011 – George Bondor, *Metafizică și fenomenologie în gândirea lui Hegel*, în *Analele Universității din Craiova*, nr. 2/2011, 15-31
- Bondor 2012 – George Bondor, *Gadamer și problema istoriei*, în Christian Ferencz-Flatz, Paul Marinescu, (ed.), *Timp, memorie și tradiție: studii de fenomenologia istoriei*, Zeta Books, București
- Bowie 2011 – Andrew Bowie, *Nineteenth Century Philosophy in the Twentieth Century and Beyond*, in Alison Stone, (ed.), *The Edinburgh Critical History of Nineteenth Century Philosophy*, Edinburgh University Press, Edinburgh

- Browning 2013 – Gary Browning, *Rethinking Collingwood's Hegel*, in Lisa Herzog, (ed.), *Hegels Thought in Europe. Currents, Crosscurrents and Undercurrents*, Palgrave Macmillan, New York
- Caputo 1987 – John D. Caputo, *Radical Hermeneutics. Repetition, Deconstruction and the Hermeneutic Project*, Indiana University Press, Bloomington and Indianapolis
- Caputo 1997 – John D. Caputo, *Firing the Steel of Hermeneutics, Hegelianized versus Radical Hermeneutics*, Shaun Gallagher, (ed.), *Hegel, History and Interpretation*, State University of New York Press, Albany
- Carew 2016 – Joseph Carew, *Hegel on the Universe of Meaning. Logic, Language and Spirits Break form Nature*, in S.J. McGrath, Joseph Carew, (ed.), *Rethinking German Idealism*, Palgrave Macmillan, New York
- Carlson 2007 – David Gray Carlson, *A Commentary to Hegels Science of Logic*, Palgrave Macmillan, New York
- Cercel 2010 – Gabriel Cercel, *Cartea experienței, Heidegger și hermeneutica vieții*, Humanitas, București
- Codoban 2001 – Aurel Codoban, *Răul ca limită a interpretării*, în Ștefan Afloroaiei (ed.), *Limite ale interpretării*, Editura Fundației Axis, Iași
- Cohen 2013 – Joseph Cohen, *The Event of Reading, Hegel with Derrida*, in Lisa Herzog, (ed.), *Hegels Thought in Europe. Currents, Crosscurrents and Undercurrents*, Palgrave Macmillan, New York
- Coltman 1998 – Rod Coltman, *The Language of Hermeneutics, Gadamer and Heidegger în Dialogue*, SUNY Press, New York.
- Curran 2003 – Thomas H. Curran, *Hegel on World History after Socrates: Necessary, Providential, Rational*, in Burkhard Mojsisch, Orrin F. Summerell, (ed.), *Platonismus im Idealismus, Die platonische Tradition in der klassischen deutschen Philosophie*, K.G. Saur Verlag, Munich
- Dahlstrom 1994 – Daniel Dahlstrom, *Heideggers Kant-Courses at Marburg*, in Theodore Kisiel, John van Bueren, *Reading Heidegger form the start. Essays in his Earliest Thought*, State University of New York Press, Albany
- Dahlstrom 2002 – Daniel Dahlstrom, *Hegels Questionable Legacy*, în *Research în Phenomenology*, Vol.32, Issue 2, Brill Academic Publishers, Boston, p.3-25
- Dahlstrom 2005 – Daniel O. Dahlstrom, *Heidegger and German Idealism*, în Hubert L. Dreyfus, Mark A. Wrathall (ed.), *A Companion to Heidegger*, Blackwell, UK
- Dahlstrom 2010 – Daniel Dahlstrom, *The Critique of Pure Reason and Continental Philosophy. Heideggers Interpretation of transcendental imagination*, in Paul Guyer, (ed.), *The Cambridge Companion to Kants Critique of Pure Reason*, Cambridge University Press, Cambridge

- Dahlstrom 2011 – Daniel Dahlstrom, *Thinking of Nothing. Heideggers Criticism of Hegels Conception of Negativity*, in Stephen Houlgate, Michael Baur (ed.), *A Companion to Hegel*, Blackwell, London
- Dahlstrom 2013 – Daniel Dahlstrom, *Heidegger and the impact of Idealism*, in Karl Ameriks ed. *The Impact of Idealism. The Legacy of Post-Kantian German Thought*, volume I, *Philosophy and Natural Sciences*, Cambridge University Press, Cambridge
- Dangel 2013 – Tobias Dangel, *Hegel und Geistmetaphysic des Aristoteles*, Walter de Gruyter, Berlin/Boston
- Davidson 2005 – Donald Davidson, *Gadamer and Plato's Philebus*, in *Truth, Language and History*, Oxford University Press, Oxford
- Denker 2000 – Alfred Denker, *The Young Heidegger and Fichte*, in Tom Rockmore, (ed.), *Heidegger, German Idealism & Neo-Kantianism*, Humanity Books, New York.
- Dornbach 2016 – Márton Dornbach, *Receptive Spirit. German Idealism and the Dynamic of Cultural Transmission*, Fordham University Press, New York
- Dudley 2003, *Ancient Skepticism and Systematic Philosophy*, in David A. Duquette (ed), *Hegels History of Philosophy. New Interpretations*, State University of New York Press, Albany
- Dudley 2006 – Will Dudley, *Telling the Truth. Systematic Philosophy and the Aufhebung of Poetic and Religious Language*, in Jere O'Neill Surber, (ed.), *Hegel and Language*, State University of New York Press, Albany
- Düsing 1983 – Klaus Düsing, *Hegel und die Geschichte der Philosophie. Ontologie und Dialektik in Antike und Neuzeit*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt
- Düsing 1990 – Klaus Düsing, *Formen der Dialektik bei Plato und Hegel*, in Manfred Riedel, *Hegel und die Antike Dialektik*, Suhrkamp, Frankfurt am Main
- Düsing 2010 – Klaus Düsing, *Ontology and Dialectic in Hegels Thought*, in Nectarios G. Limnatis, (ed.), *The Dimensions of Hegels Dialectic*, Continuum, London
- Emad 1983 – Parvis Emad, *The Place of Hegel in Heideggers Being and Time*, in *Research in Phenomenology*, nr. 13, p. 159-173
- De Boer 2000, Karin de Boer, *Thinking in the light of time, Heideggers Encounter with Hegel*, State University of New York Press, Albany
- De Laurentiis 2004 – Allegra de Laurentiis, *The One and the Concept. On Hegels Reading of Plato's Parmenides*, in *Cardozo Public Law, Policy and Ethics Journal*, 1/2004, p.61-79
- De Laurentiis 2005 – Allegra de Laurentiis, *Subjects in Ancient and Modern World. On Hegels Theory of Subjectivity*, Palgrave Macmillan, New York

- deVries 2017 – Willem deVries, *Hegel's Revival in Analytic Philosophy*, in Dean Moyar, (ed.), *The Oxford Handbook of Hegel*, Oxford University Press, Oxford
- DiCesare 2013 – Donatella DiCesare, *Gadamer. A Philosophical Portrait*, Indiana University Press, Bloomington and Indianapolis
- Feldman 2006 – Karen S. Feldman, *Binding Words, Conscience and Rhetoric in Hobbes, Hegel and Heidegger*, Northwestern University Press, Evanston, Illinois
- Federicis 2013 – Nico de Federicis, *Hegel in Italy, (1922-1931) The Dispute on the Ethical State*, in Lisa Herzog, (ed.), *Hegels Thought in Europe. Currents, Crosscurrents and Undercurrents*, Palgrave Macmillan, New York
- Ferrarin 2007 – Alfredo Ferrarin, *Hegel and Aristotle*, Cambridge University Press, Cambridge
- Ferrarin 2016 – Alfredo Ferrarin, *Reason in Kant and Hegel*, in *Kant Yearbook. Kant and German Idealism*, 8/2016, p.1-16
- Figal 2001 – Günter Figal, *Platonforschung und hermeneutische Philosophie*, in Thomas A. Szlezak, Karl-Heinz Stanzel, (ed.), *Platonisches Philosophieren. Zehn Vorträge zu Ehren von Hans Joachim Krämer*, Olms, Hildesheim
- Figal 2002 – Günter Figal, *The Doing of the Thing Itself*, Robert J. Dostal (ed), *The Cambridge Companion to Gadamer*, Cambridge University Press, Cambridge
- Figal 2005 – Günter Figal, Hans-Helmuth Gander (ed.), *Dimensionen des Hermeneutischen*, Vittorio Klosterman, Frankfurt am Main
- Figal 2007 – Günter Figal, *Wahrheit und Methode als ontologischer Entwurf. Der Universale Aspekt der Hermeneutik*, in Günter Figal (ed.), *Hans Georg Gadamer Wahrheit und Methode Klassiker Auslegen*, Akademie Verlag, Berlin
- Findlay 1974 – John N. Findlay, *Hegelianism and Platonism*, in Joseph J. O Malley, K.W. Algozin, Frederick G. Weiss (ed.), *Hegel and the History of Philosophy*, Martinus Nijhof, The Hague
- Finlayson 2017 – Gordon Finlayson, *Hegel and the Frankfurt School*, in Dean Moyar, (ed.), *The Oxford Handbook of Hegel*, Oxford University Press, Oxford
- Furlotte 2016 – Wes Furlotte, *Lack and the Spurious Infinite. Towards a New Reading of Hegels Philosophy of Nature*, in S.J. McGrath, Joseph Carew, (ed.), *Rethinking German Idealism*, Palgrave Macmillan, New York
- Forster 1989 – Michael N. Forster, *Hegel and Skepticism*, Harvard University Press, Cambridge
- Forster 2011 – Michael N. Forster, *Hegel and Hermeneutics*, in *German Philosophy of Language. From Schlegel to Hegel and Beyond*, Oxford University Press, Oxford

- Friedman 2000 – Michael Friedman, *A Parting of the Ways. Carnap, Cassirer, and Heidegger*, Open Court, Chicago and La Salle, Illinois
- Gabriel 2011 – Markus Gabriel, *Transcendental Ontology. Essays in German Idealism*, Continuum, London
- Gander 2014 – Hans-Helmuth Gander, *Gadamer: The Universality of Hermeneutics*, in Malpas Jeff, Gander Hans-Helmuth, *The Routledge Companion to Hermeneutics*, Routledge, London & New York
- Gillespie 1984 – Michael Allen Gillespie, *Hegel, Heidegger and the Ground of History*, The University of Chicago Press, Chicago & London
- George 2016 – Theodore George, *Gadamer and German Idealism*, in Niall Keane, Chris Lawn, (ed.), *The Blackwell Companion to Hermeneutics*, Wiley Blackwell, London
- Geraets 2015 – Theodore Geraets, *Hegels Articulation of Meaning, Reading Hegel after Gadamer*, in *Hegel-Jahrbuch* 1/2015, Akademie Verlag, Berlin 289-298
- Gerhard 2015 – Myriam Gerhard, *Hegel und die Logische Frage*, Walter de Gruyter, Berlin and Boston
- Gjesdal 2008a – Kristin Gjesdal, *Between Enlightenment and Romanticism: Some problems and Challenges in Gadamer's Hermeneutics*, *Journal of the History of Philosophy*, vol. 46, nr. 2
- Gjesdal 2008b – Kristin Gjesdal, *The Hermeneutic Impact of Hegel's Phenomenology* in *Hegel-Studien*, Band 43, Felix Meiner Verlag, Hamburg, 2008, 103-123
- Gjesdal 2009 – Kristin Gjesdal, *Gadamer and the legacy of German Idealism*, Cambridge University Press, Cambridge, UK
- Gray 1969 – John Glenn Gray, *Hegel and Greek Thought*, Harper & Row, San Francisco
- Grondin 2001 – Jean Grondin, *Einführung in die philosophische Hermeneutik*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt
- Grondin 2003 – Jean Grondin, *The Philosophy of Hans-Georg Gadamer*, ACUMEN, Chesham
- Guzman 2015 – Luis Guzman, *Relating Hegels Science of Logic to Contemporary Philosophy*, Palgrave Macmillan, New York
- Halper 2003 – Edward C. Halper, *Positive and Negative Dialectics. Hegel Wissenschaft der Logik and Platos Parmenides*, in Burkhard Mojsisch, Orrin F. Summerell, (ed.), *Platonismus im Idealismus, Die platonische Tradition in der klassischen deutschen Philosophie*, K.G. Saur Verlag, Munich
- Halfwassen 2005 – Jens Halfwassen, *Hegel und der Spätantike Neoplatonismus, Untersuchungen zur Metaphysic des Einen und des Nous in Hegels spekulativer und geschichtlicher Deutung*, Felix Meiner Verlag, Hamburg

- Haar 1999 – Michael Haar, *The History of Being and Its Hegelian Model* in Rebecca Comay, John McCumber (ed.), *Endings, Questions of Memory in Hegel and Heidegger*, Northwestern University Press, Evanston, Illinois
- Han-Pile 2005 – Béatrice Hans-Pile, *Early Heideggers Appropriation of Kant*, in Hubert L. Dreyfus, Mark A. Wrathall (ed.), *A Companion to Heidegger*, Blackwell, UK
- Hartung 2015 – Gerald Hartung, *Philosophical Historiography in the 19th Century. A Provisional Typology*, in Gerald Hartung, Valentin Pluder, (ed.), *From Hegel to Windelband. Historiography of Philosophy in the 19th Century*, Walter de Gruyter, Berlin and Boston
- Hass 2008 – Andrew Hass, *Being and Implication: On Hegel and the Greeks*, in Paul Ashton, Toula Nicolacopoulos, George Vassilacopoulos, (ed.), *The Spirit of the Age, Hegel and the Fate of Thinking*, re.press, Melbourne
- Hammer 2008 – Espen Hammer, *Habermas and the Kant-Hegel Contrast*, in Espen Hammer, (ed.), *German Idealism. Contemporary Perspectives*, Routledge, London and New York
- Heidemann 2007 – Dietmar H. Heidemann, Christian Krijnen, (ed.), *Hegel und die Geschichte der Philosophie*, Wissenschaftliche Buchsellschaft, Darmstadt
- Horstmann 1999 – Rolf-Peter Horstmann, *What is Hegels Legacy and what should we do with it?*, in, *European Journal of Philosophy*, Vol. 7. Issue 2, p.75-287
- Houlgate 2006 – Stephen Houlgate, *The Opening of Hegels Logic. From Being to Infinity*, Purdue University Press, West Lafayette, Indiana
- Houlgate 2016 – Stephen Houlgate, *Hegel, Kant and the Antinomies of Pure Reason*, in *Kant Yearbook. Kant and German Idealism*, 8/2016, p.1-16
- Hösle 2003 – Viitorio Hösle, *Is there Progress in the History of Philosophy*, in David A. Duquette (ed), *Hegels History of Philosophy. New Interpretations*, State University of New York Press, Albany
- Heit 2015 – Helmut Heit, *Hegel, Zeller and Nietzsche. Alternative Approaches to Philosophical Historiography*, in Gerald Hartung, Valentin Pluder, (ed), *From Hegel to Windelband. Historiography of Philosophy in the 19th Century*, Walter de Gruyter, Berlin and Boston
- Janicaud 1999 – Dominique Janicaud, *Hegel-Heidegger An Impossible „Dialogue“?*, in Rebecca Comay, John McCumber (ed.), *Endings, Questions of Memory in Hegel and Heidegger*, Northwestern University Press, Evanston, Illinois
- Johnston 2016 – Adrian Johnston, *Absolutely Contingent, Slavoj Žižek and the Contingency of Necessity*, in S.J. McGrath, Joseph Carew, (ed.), *Rethinking German Idealism*, Palgrave Macmillan, New York

- Johnston 2017 – Adrian Johnston, *Contingency, Pure Contingency – Without Any Further Determination Modal Categories in Hegelian Logic*, in *Russian Journal of Philosophy and Humanities*, vol.1, p.25-48
- Kanterian 2013 – Edward Kanterian, *Hegels Tale in Romania*, in Lisa Herzog, (ed.), *Hegels Thought in Europe. Currents, Crosscurrents and Undercurrents*, Palgrave Macmillan, New York
- Krell 1976 – David Farrell Krell, *Hegel, Heidegger and Nietzsche An Essay in Descensional Reflection*, in *Nietzsche -Studien*, nr. 5, p. 255-262
- Kellog 2006 – Catherine Kellog, *The Three Hegels, Kojève, Hyppolite, and Derrida on Hegels Philosophy of Language*, in Jere O’Neill Surber, (ed.), *Hegel and Language*, State University of New York Press, Albany
- Kerszberg 2000 – Pierre Kerszberg, *Being as an Idea of Reason. Heideggers Ontological Reading of Kant*, in Tom Rockmore, (ed.), *Heidegger, German Idealism & Neo-Kantianism*, Humanity Books, New York
- Kolb 1986 – David Kolb, *The Critique of Pure Modernity. Hegel, Heidegger and After*, Chicago University Press, Chicago
- Lau 2006 – Chong Fuk Lau, *Language and Metaphysics, The Dialectics of Hegels Speculative Proposition*, in Jere O’Neill Surber, *Hegel and Language*, State University of New York Press, Albany
- Lauer 1974 – Quentin Lauer, *Hegel as Historian of Philosophy*, in Joseph J. O Malley, K.W. Algozin, Frederick G. Weiss (ed.), *Hegel and the History of Philosophy*, Martinus Nijhof, The Hague
- Lammi 1997 – Walter Lammi, *Hegel, Heidegger and Hermeneutic Experience*, in Shaun Gallagher, (ed.), *Hegel, History and Interpretation*, SUNY Press, New York
- Lugarini 2004 – Leo Lugarini, *Hegel e Heidegger, Divergenze e consonanze*, Istituto Italiano per gli Studi Filosofici, Napoli
- Lumsden 2008 – Simon Lumnsden, *Hegel, Derrida and the Subject*, in Paul Ashton, Toula Nicolacopoulos, George Vassilacopoulos, (ed.), *The Spirit of the Age, Hegel and the Fate of Thinking*, re.press, Melbourne
- Mander 2011 – W.J Mander, *British Idealism. A History*, Oxford University Press, Oxford, Mander 2013 – W.J. Mander, *Hegel and British Idealism*, in Lisa Herzog, (ed.), *Hegels Thought in Europe. Currents, Crosscurrents and Undercurrents*, Palgrave Macmillan, New York
- Malabou 2005 – Catherine Malabou, *The future of Hegel. Plasticity, Temporality and Dialectic*, Routledge, London

- Marmasse 2013 – Gilles Marmasse, *The Hegelian Legacy in Kojève and Sartre* in Lisa Herzog, (ed.), *Hegels Thought in Europe. Currents, Crosscurrents and Undercurrents*, Palgrave Macmillan, New York
- McCumber 2006 – John McCumber, *Sound-Tone-Word. Toward a Hegelian Philosophy of Language* in Jere O'Neill Surber, *Hegel and Language*, State University of New York Press, Albany
- Moggach 2013 – Douglas Moggach, Widukind de Ridder, *Hegelianism in Restoration Prussia, 1841-1848 Freedom, Humanism and Anti-Humanism in Young Hegelian Thought*, in Lisa Herzog, (ed.), *Hegels Thought in Europe. Currents, Crosscurrents and Undercurrents*, Palgrave Macmillan, New York
- Nancy 1997 – Jean-Luc Nancy, *Hegel l'inquiétude du négatif*, Hachette Littératures, Paris
- Nuzzo 2003 – Angelica Nuzzo, *Hegels Method for a History of Philosophy. The Berlin Introductions to the Lectures on the History of Philosophy (1819-1831)*, in David A. Duquette, (ed.), *Hegels History of Philosophy. New Interpretations*, State University of New York Press, Albany
- Nuzzo 2006 – Angelica Nuzzo, *The Language of Hegels Speculative Philosophy*, in Jere O'Neill Surber, *Hegel and Language*, State University of New York Press, Albany
- Nuzzo 2010a – Angelica Nuzzo, (ed.), *Hegel and the Analytic Tradition*, Continuum International Publishing, London
- Nuzzo 2010b – Angelica Nuzzo, *Dialectic, Understanding and Reason. How Does Hegels Logic Begin?*, in Nectarios G. Limnatis, (ed.), *The Dimensions of Hegels Dialectic*, Continuum, London
- Palmer 1974 – Lucia M. Palmer, *On Hegels Platonism*, in Joseph J. O Malley, K.W. Algozin, Frederick G. Weiss (ed.), *Hegel and the History of Philosophy*, Martinus Nijhof, The Hague
- Pattison 2013 – George Pattison, *Hegelianism in Denmark*, in Lisa Herzog, (ed.), *Hegels Thought in Europe. Currents, Crosscurrents and Undercurrents*, Palgrave Macmillan, New York
- O'Conner 2011 – Brian O'Conner, *Adorno's Reception of the Dialectic*, in Stephen Houlgate, Michael Baur (ed.), *A Companion to Hegel*, Blackwell, London
- Odenstedt 2008 – Anders Odenstedt, *Hegel and Gadamer on Bildung*, in *The Southern Journal of Philosophy*, Vol. 46, Issues 4, Blackwell, UK, p. 559-580
- Odenstedt 2017 – Anders Odenstedt, *Gadamer on Tradition - Historical Context and the Limits of Reflection*, Springer, Cham
- Pippin 1997 – Robert Pippin, *On Being Anti-Cartesian, Heidegger, Hegel, Subjectivity and Sociality*, in Robert Pippin, *Idealism as Modernism, Hegelian Variations*, Cambridge University Press, Cambridge
- Pippin 2005 – Robert Pippin, *Gadamers Hegel. Subjectivity and Reflection in, The Persistence of Subjectivity. On the Kantian Aftermath*, Cambridge University Press, Cambridge

Pinkard 2008 – Terry Pinkard, *Hegelianism in the Twentieth Century*, in Dermot Moran, *The Routledge Companion to Twentieth Century Philosophy*, Routledge, London and New York

Redding 2007 – Paul Redding, *Analytic Philosophy and the Return of Hegelian Thought*, Cambridge University Press, Cambridge

Redding 2017 – Paul Redding, *Hegels Lectures on the History of Ancient and Medieval Philosophy*, in Dean Moyar, (ed.), *The Oxford Handbook of Hegel*, Oxford University Press, Oxford

Redding 1996 – Paul Redding, *Hegel's Hermeneutics*, Cornell University Press, Ithaca and London

Reid 2014 – Jeffrey Reid, *History of Philosophy*, in Michael Baur, (ed.), *G.W.F. Hegel, Key Concepts*, Routledge, London and New York

Renaud 2006 – François Renaud, *Gadamers Rückgang auf die Griechen* in Andrzej Przylebski (ed.), *Das Erbe Gadammers*, Peter Lang, Frankfurt am Main

Risser 2002 – James Risser, *În the Shadow of Hegel, Infinite Dialogue in Gadamer's Hermeneutics*, in *Research in Phenomenology*, Vol 32, Issues 1, Brill Academic Publishers, Boston, p.86-102

Risser 2003 – James Risser, *Gadamer's Plato and the Task of Philosophy*, in Mirko Wischke, Michael Hofer, (ed.), *Gadamer verstehen/Understanding Gadamer*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt

Rockmore 2005 – Tom Rockmore, *Hegel, Idealism and Analytic Philosophy*, Yale University Press, New Haven and London

Rockmore 2013 – Tom Rockmore, *Hegel in France*, in Allegra de Laurentiis, Jeffrey Edwards, *The Bloomsbury Companion to Hegel*, Bloomsbury Academic, London

Russon 2016 – John Russon, *G.W.F. Hegel*, in Niall Keane, Chris Lawn, (ed.), *The Blackwell Companion to Hermeneutics*, Wiley Blackwell, London

Schalow 1994 – Frank Schalow, *The Kantian Schemata of Heideggers Later Marburg Period*, in Theodore Kisiel, John van Bueren, *Reading Heidegger from the start. Essays in his Earliest Thought*, State University of New York Press, Albany

Schalow 2013 – *Heidegger and Kant. Three Guiding Questions*, in François Raffaoul, Eric S.Nelson, *The Bloomsbury Companion to Heidegger*, Bloomsbury Academic, London

Schmitt 1977 – Gerhard Schmitt, *The Concept of Being in Hegel and Heidegger*, Bouvier Verlag, Bonn

Schmidt 1988 – Dennis J. Schmidt, *The Ubiquity of the Finite, Hegel, Heidegger and the Entitlements of Philosophy*, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts

Schmidt 1999 – Dennis J. Schmidt, *Ruins and Roses, Hegel and Heidegger on Sacrifice, Mourning and Memory*, in Rebecca Comay, John McCumber (ed.), *Endings, Questions of Memory in Hegel and Heidegger*, Northwestern University Press, Evanston, Illinois

- Schmid 2003 – Holger Schmid, *Hermeneutik und Kritik: Stufen des Platonismus*, in Mirko Wischke, Michael Hofer, (ed.), *Gadamer verstehen/Understanding Gadamer*, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt
- Simms 2015 – Karl Simms, *Hans-Georg Gadamer*, Routledge, London and New York
- Scholtz 2014 – Gunter Scholtz, *Ast and Schleiermacher: Hermeneutics and Critical Philosophy* in Jeff Malpas, Hans-Helmuth Gander, (ed.) *The Routledge Companion to Hermeneutics*, Routledge, London & New York
- Scholtz 2015 – Gunter Scholtz, *From Philosophical Historiography to Historical Philosophy*, in Gerald Hartung, Valentin Pluder, (ed), *From Hegel to Windelband. Historiography of Philosophy in the 19th Century*, Walter de Gruyter, Berlin and Boston
- Stern 1998 – Robert Stern, Nicholas Walker, *Hegelianism* in Edward Craig, (ed.), *Routledge Encyclopedia of Philosophy*, Routledge, London and New York
- Stone 2017 – Alison Stone, *Hegel and Twentieth-Century Philosophy*, in Dean Moyar, (ed.), *The Oxford Handbook of Hegel*, Oxford University Press, Oxford
- Strube 2000 – Claudius Strube, *Heideggers Turn to German Idealism The Interpretation of the Wissenschaftslehre of 1794* in Tom Rockmore, (ed.), *Heidegger, German Idealism & Neo-Kantianism*, Humanity Books, New York.
- Strube 2003 – Claudius Strube, *Die Ontologische Wiederentdeckung des deutschen Idealismus*, in H. Seubert (ed.), *Heideggers Zweigesprach mit dem Deutschen Idealismus*, Boehlau Verlag, Cologne.
- Sinnerbrink 2007 – Robert Sinnerbrink, *Understanding Hegelianism*, ACUMEN, Stockfield, UK.
- Sinnerbrink 2008 – Robert Sinnerbrink, *Sein und Geist, Heideggers Confrontation with Hegels Phenomenology of Spirit*, in Paul Ashton, Toulou Nicolacopoulos, George Vassilacopoulos, *The Spirit of the Age, Hegel and the Fate of Thinking*, re.press, Melbourne
- Somers-Hall 2012 – Henry Somers-Hall, *Hegel, Deleuze and the Critique of Representation. Dialectics of Negation and Difference*, State University of New York Press, Albany
- Souche-Dagues 1992 – Denise Souche-Dagues, *The Dialogue Between Hegel and Heidegger*, in Christopher Macann, (ed.), *Martin Heidegger. Critical Assessments Volume II, History of Philosophy*, Routledge, London
- Staehler 2003 – Tanja Staehler, *The Historicity of Philosophy and the Role of Skepticism*, in David A. Duquette (ed), *Hegels History of Philosophy. New Interpretations*, State University of New York Press, Albany

- Stolzenberg 2010 – Jürgen Stolzenberg, *Martin Heidegger Reads Fichte*, in Violetta L. Waibel, Daniel Breazeale, Tom Rockmore, (ed.), *Fichte and the Phenomenological Tradition*, Walter de Gruyter, Berlin
- Stewart 2010 – Jon Stewart, *Idealism and Existentialism, Hegel and Nineteenth and Twentieth-Century Philosophy*, Continuum International Publishing, London
- Vasterling 2000 – Veronica Vasterling, *The Problem of Time. Heideggers Deconstructive Reading of Volume 21*, Tom Rockmore, (ed.), *Heidegger, German Idealism & Neo-Kantianism*, Humanity Books, New York.
- Veith 2015 – Jerome Veith, *Gadamer and the Transmission of history*, Indiana University Press, Bloomington & Indianapolis
- Vieillard-Baron 1979 – Jean-Louis Vieillard Baron, *Platon et l'idéalisme allemand 1770-1830*, Beauchesnes, Paris
- Weiss 1974 – Frederick G. Weiss, *Cartesian Doubt and Hegelian Negation*, in Joseph J. O Malley, K.W. Algozin, Frederick G. Weiss (ed.), *Hegel and the History of Philosophy*, Martinus Nijhof, The Hague
- Weberman 2003 – David Weberman, *Is Hermeneutics Really Universal Despite the Heterogeneity of its Objects?* in Mirko Wischke, Michael Hoferm (eds.), *Gadamer verstehen. Understanding Gadamer*, Wissenschaftliche Buchsellschaft, Darmstadt
- Westphal 1986 – Merold Westphal, *Hegel and Gadamer*, in Brice R. Wachterhauser, *Hermeneutics and Modern Philosophy*, SUNY Press, New York.
- Westphal 2013 – Kenneth R. Westphal, *Substantive Philosophy, Infallibilism and the Critique of Metaphysics Hegel and the Historicity of Philosophical Reason*, in Lisa Herzog, (ed.), *Hegels Thought in Europe. Currents, Crosscurrents and Undercurrents*, Palgrave Macmillan, New York
- Williams 1989 – Bernard R. Williams, *Hegel and Heidegger*, in William Desmond, (ed.), *Hegel and his Critics*, State University of New York Press, Albany
- Williams 2003 – Robert R. Williams, *Hegel on Socrates and Irony*, in David A. Duquette, (ed.), *Hegels History of Philosophy. New Interpretations*, State University of New York Press, Albany
- Wright 1986 – Kathleen Wright, *Gadamer The speculative structure of language*, in Brice R. Wachterhauser (ed.), *Hermeneutics and Modern Philosophy*, SUNY Press, New York.
- Wentzer 2016 – Thomas Schwarz Wentzer, *Dialectic*, in Niall Keane, Chris Lawn, (ed.), *The Blackwell Companion to Hermeneutics*, Wiley Blackwell, London

- Wright 1999 – Kathleen Wright, *Heidegger on Hegels Antigone, The Memory of Gender and the Forgetfulness of the Ethical Difference* în Rebecca Comay, John McCumber (ed.), *Endings, Questions of Memory in Hegel and Heidegger*, Northwestern University Press, Evanston, Illinois
- Taminiaux 1991 – Jaques Taminiaux, *Heidegger and the Project of Fundamental Ontology*, State University of New York Press, Albany
- Taminiaux 1999 – Jaques Taminiaux, *The Hegelian Legacy in Heideggers Overcoming of Aesthetics*, în Rebecca Comay, John McCumber (ed.), *Endings, Questions of Memory in Hegel and Heidegger*, Northwestern University Press, Evanston, Illinois
- Taminiaux 1981 – Jaques Taminiaux, *Finitude and Absolute Remarks on Hegel and Heidegger*, în Thomas Sheehan (ed), *Heidegger The Man and the Thinker*, Transaction Publishers, New Brunswick, London
- Thompson 2003 – Kevin Thompson, *Systematicity and Experience. Hegel and the Function of the History of Philosophy*, în David A. Duquette (ed), *Hegels History of Philosophy. New Interpretations*, State University of New York Press, Albany
- Trawny 2013 – Peter Trawny, *Heidegger and German Idealism*, în Francois Raffaoul, Eric S.Nelson, *The Bloomsbury Companion to Heidegger*, Bloomsbury Academic, London
- Testa 2016 – Italo Testa, *Hegelian Resources for Contemporary Thought. Introductory Essay*, în Italo Testa, Luigi Ruggiu, (ed.), *I that is We, We that is I. Perspectives on Contemporary Hegel. Social Ontology, Recognition, Naturalism, and the Critique of Kantian Constructivism*, Brill, Leiden, Boston
- Tofan 2010 – Ioan Alexandru Tofan, *Logica și filosofia religiei. O re-lectură a prelegerilor hegeliene*, Editura Academiei Române, București
- Utz 2016 – Konrad Utz, *Beyond Modernity, The Lasting Challenge of German Idealism*, in S.J. McGrath, Joseph Carew, (ed.), *Rethinking German Idealism*, Palgrave Macmillan, New York
- Zaborowski 2011 – Holger Zaborowski, *Heideggers Hermeneutics, toward a new practice of understanding*, în Daniel O. Dahlstrom, *Interpreting Heidegger, Critical Essays*, Cambridge University Press, Cambridge,
- Žižek 2014 – Slavoj Žižek, *Plato, Descartes, Hegel. Three Philosophers of the Event*, în Matthew C. Altman, *The Palgrave Handbook of German Idealism*, Palgrave Macmillan, New York